

УКРАЇНА
ВИЩА РАДА ПРАВОСУДДЯ

вул. Студентська, 12-А, м. Київ, 04050, тел.: (044) 489-64-60, 481-06-29, факс: (044) 484-14-72, e-mail: assistant@hcj.gov.ua

22. 12. 2022 № 6344/07-22

На № _____

Голові Рахункової палати
Валерію Пацкану

вул. М. Коцюбинського, 7,
м. Київ, 01601

Шановний Валерію Васильовичу!

Вищою радою правосуддя розглянуто рішення Рахункової палати від 10 листопада 2022 року № 23-3 «Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності виконання бюджетних коштів на здійснення заходів з ліквідації судів в Україні» та Звіт про результати аудиту ефективності виконання бюджетних коштів на здійснення заходів з ліквідації судів в Україні, надіслані листом від 25 листопада 2022 року за № 07-1728.

За результатами розгляду рішення Рахункової палати, з урахуванням положень статті 36 Закону України «Про Рахункову палату» інформуємо про вжиті та заплановані заходи.

Щодо вжиття заходів по формуванню складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі – ВККСУ) у порядку, встановленому чинним законодавством, для забезпечення виконання нею повноважень (абзац перший пункту 8 резолютивної частини рішення)

Відповідно до статті 95 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» призначення на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України здійснюється Вищою радою правосуддя за результатами конкурсу, який проводить Конкурсна комісія з добору членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі – Конкурсна комісія) у порядку, передбаченому цим Законом.

Згідно із частиною дев'ятнадцятою статті 95-1 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» організаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Конкурсної комісії здійснює секретаріат Вищої ради правосуддя.

Наразі секретаріатом Вищої ради правосуддя (далі також – ВРП) здійснені всі належні заходи, передбачені чинним законодавством, для відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, про що наведено інформацію нижче.

На виконання вимог Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення

роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України», який набрав чинності 5 серпня 2021 року, наказом виконувача обов'язків Голови ВРП від 17 вересня 2021 року № 51/0/1-21 «Про перший склад Конкурсної комісії» призначено членів першого складу Конкурсної комісії для проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

26 жовтня 2021 року Вища рада правосуддя рішенням № 2124/0/15-21 затвердила Зміни до Регламенту Вищої ради правосуддя в частині розгляду ВРП питань, пов'язаних із проведенням конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, призначенням та звільненням з посад членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

ВРП також виділила робочі місця для членів Конкурсної комісії з можливістю зберігання документів; забезпечила можливість оприлюднення на офіційному сайті ВРП матеріалів Конкурсної комісії; створила відповідну робочу групу для визначення в секретаріаті Ради штатних посад працівників, які будуть забезпечувати роботу Конкурсної комісії; розробила план дій, який дасть змогу розпочати роботу Конкурсної комісії.

Вища рада правосуддя та Вища кваліфікаційна комісія суддів України 31 грудня 2021 року уклали договір про передачу частини будівлі ВККСУ в оренду для розміщення Конкурсної комісії, помічників і перекладачів, а також уповноважених співробітників секретаріату Вищої ради правосуддя, які надаватимуть організаційну допомогу членам Конкурсної комісії.

21 та 24 січня 2022 року відбулися перше та друге офіційні засідання першого складу Конкурсної комісії.

Під час першого засідання обрано керівництво Конкурсної комісії, затверджено основні документи, що визначають проведення конкурсу, а саме Регламент Конкурсної комісії, Положення про проведення конкурсу, Методологію оцінювання відповідності кандидатів критеріям доброчесності та професійної компетентності, форму заяви особи про намір бути призначеною членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з додатками та оголошення про початок першого конкурсу на зайняття вакантних посад членів ВККСУ.

26 січня 2022 року в газеті «Голос України» оприлюднено оголошення про початок першого конкурсу на зайняття вакантних посад членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Згідно з оголошенням особи, які бажають взяти участь у конкурсі, подають документи із 4 лютого 2022 року по 4 березня 2022 року.

Водночас на офіційному вебсайті Вищої ради правосуддя створено окремий розділ, присвячений діяльності Конкурсної комісії.

Однак у зв'язку із введенням в Україні із 24 лютого 2022 року воєнного стану 11 березня 2022 року на адресу ВРП надійшов лист Конкурсної комісії від 24 лютого 2022 року про тимчасове призупинення роботи першого складу Конкурсної комісії. Вказаним листом Конкурсна комісія повідомила, що кандидати матимуть можливість подати заяви та взяти участь у конкурсі, коли про це буде оголошено Комісією.

13 липня 2022 року у місті Варшаві (Польща) відбулося офіційне засідання Конкурсної комісії, на якому повідомлено про відновлення її роботи та оголошено про поновлення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з 15 липня 2022 року.

Для забезпечення належної роботи в умовах дії воєнного стану в Україні Конкурсна комісія затвердила зміни до Регламенту Конкурсної комісії, до Положення про проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, форми заяви особи про намір бути призначеною членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, а також затвердила постанову про затвердження періоду подання заяв у межах конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з 15 липня 2022 року до 22 серпня 2022 року включно.

Конкурсна комісія на офіційному засіданні, яке відбулося в режимі онлайн 6 жовтня 2022 року, затвердила перелік кандидатів, які братимуть участь у конкурсі на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Слід зауважити, що із 6 жовтня 2022 року Конкурсна комісія вивчила 13828 документів, з-поміж яких майже 1500 майнових декларацій, понад 640 пояснювальних документів кандидатів та близько 300 довідок від громадських організацій стосовно 301 кандидата, яких було допущено до участі у конкурсі.

20 грудня 2022 року Конкурсна комісія провела офіційне засідання, на якому затвердила перелік із 64 кандидатів, допущених до наступного етапу конкурсу – співбесіди.

Список із 64 кандидатів на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України було визначено Конкурсною комісією на основі затвердженої Методології оцінювання відповідності кандидатів критеріям доброчесності та професійної компетентності і перевірки всієї наданої інформації щодо кандидатів на відповідність вимогам Закону України «Про судоустрій і статус суддів», яку розміщено на сайті Вищої ради правосуддя.

Таким чином, Конкурсна комісія завершила перший етап конкурсу. Кандидати, які перемогли на першому етапі конкурсу, будуть запрошені до проходження співбесіди із членами Конкурсної комісії. Трансляція співбесід відбуватиметься в режимі реального часу на офіційному вебсайті Вищої ради правосуддя та YouTube-каналі Конкурсної комісії.

Щодо визначення в Регламенті Вищої ради правосуддя чітких строків ухвалення рішення про звільнення судді із займаної посади, переведення на відповідну посаду до іншого суду (абзац другий пункту 8 резолютивної частини рішення)

Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» ВРП є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування

добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

Згідно із частиною другою статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до повноважень Вищої ради правосуддя, визначених у статті 3 вказаного Закону, ВРП, з-поміж іншого, ухвалює рішення про звільнення судді з посади та про переведення судді з одного суду до іншого.

Зокрема, відповідно до частин другої та третьої статті 82 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» переведення судді на посаду судді до іншого суду здійснюється на підставі та в межах рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, внесеної за результатами конкурсу на заміщення вакантної посади судді, проведеного в порядку, визначеному статтею 79 цього Закону. Переведення судді на посаду судді до іншого суду того самого або нижчого рівня може здійснюватися без конкурсу тільки у випадках реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду, в якому такий суддя обіймає посаду судді.

Частиною другою статті 53 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» встановлено, що суддю не може бути переведено до іншого суду без його згоди, крім переведення у разі реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду та у порядку дисциплінарного стягнення.

Порядок переведення судді з одного суду до іншого та ухвалення Вищою радою правосуддя рішення визначений у главі 9 розділу II «Особлива частина» Закону України «Про Вищу раду правосуддя».

Згідно із частиною першою статті 70 вказаного Закону переведення судді з одного суду до іншого здійснюється Вищою радою правосуддя, зокрема, на підставі та в межах рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України і доданих до неї матеріалів.

Питання про переведення судді з одного суду до іншого розглядається на засіданні Вищої ради правосуддя. Суддя, стосовно якого розглядається питання про переведення з одного суду до іншого, запрошується на засідання Вищої ради правосуддя у порядку, визначеному цим Законом. Неявка судді на засідання незалежно від причин не перешкоджає розгляду питання за його відсутності. Розгляд питання про переведення судді з одного суду до іншого починається з оголошення рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України чи подання Дисциплінарної палати головуєчим у засіданні Вищої ради правосуддя. За результатами розгляду питання про переведення судді з одного суду до іншого Вища рада правосуддя ухвалює вмотивоване рішення (стаття 71 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»).

Таким чином, нормами законів України «Про Вищу раду правосуддя» та «Про судоустрій і статус суддів» не передбачені конкретні строки розгляду питання про переведення суддів та ухвалення ВРП відповідного рішення.

Щодо питання звільнення суддів з посади необхідно зазначити таке.

Відповідно до статті 112 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддя може бути звільнений з посади виключно з підстав, визначених частиною шостою статті 126 Конституції України. Рішення про звільнення судді з посади ухвалює Вища рада правосуддя у порядку, встановленому Законом України «Про Вищу раду правосуддя».

При цьому підпунктом 4 пункту 16-1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України встановлено обов'язок судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», пройти оцінювання на відповідність займаній посаді в порядку, визначеному законом. Виявлення за результатами такого оцінювання невідповідності судді займаній посаді за критеріями компетентності, професійної етики або доброчесності чи відмова судді від такого оцінювання є підставою для звільнення судді з посади. Порядок та вичерпні підстави оскарження рішення про звільнення судді за результатами оцінювання встановлюються законом.

Слід зазначити, що конкретні строки розгляду матеріалів про звільнення та ухвалення ВРП відповідного рішення встановлені лише щодо розгляду заяв про звільнення судді у відставку та за власним бажанням. Зокрема, частиною третьою статті 116 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначено, що заява про відставку, заява про звільнення з посади за власним бажанням подається суддею до Вищої ради правосуддя, яка протягом одного місяця з дня надходження відповідної заяви ухвалює рішення про звільнення судді з посади.

Відповідно до частини другої статті 2 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» Вища рада правосуддя затверджує регламент Вищої ради правосуддя, положення якого регулюють процедурні питання здійснення нею повноважень.

Преамбула Регламенту Вищої ради правосуддя, затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя від 24 січня 2017 року № 52/0/15-17 (зі змінами) (далі – Регламент ВРП), визначає, що Регламент Вищої ради правосуддя регулює процедурні питання здійснення нею повноважень, визначених Конституцією України, законами України «Про Вищу раду правосуддя», «Про судоустрій і статус суддів», іншими законами України, порядок підготовки, розгляду та прийняття Вищою радою правосуддя, її Дисциплінарними палатами та іншими органами рішень, а також інші питання діяльності Ради.

Пунктом 21.4 Регламенту ВРП (в редакції, яка діяла на час розгляду матеріалів про переведення суддів) встановлено, що питання про переведення судді з одного суду до іншого має бути розглянуто Радою протягом розумного строку з дня надходження подання Дисциплінарної палати про переведення судді до суду нижчого рівня чи рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Строком є певний період у часі, зі впливом якого пов'язана дія чи подія, яка

має юридичне значення (частина перша статті 251 Цивільного кодексу України). Строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами (частина перша статті 252 Цивільного кодексу України).

Поняття «розумний строк» визначено у статті 4 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), відповідно до якої розумний строк – це найкоротший строк розгляду і вирішення адміністративної справи, достатній для надання своєчасного (без не виправданих зволікань) судового захисту порушених прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах.

Відповідно до частини другої статті 119 КАС України строк є розумним, якщо він передбачає час, достатній, з урахуванням обставин справи, для вчинення процесуальної дії, та відповідає завданню адміністративного судочинства.

Необхідність дотримання розумного строку при вирішенні судових справ передбачено статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Тому, вирішуючи питання, чи своєчасно вчинена певна дія або ж чи має місце бездіяльність, визначальним є дотримання суб'єктом владних повноважень темпоральних рамок, передбачених у нормативно-правовому акті, без не виправданого для конкретної ситуації зволікання.

Для встановлення розумності строку розгляду конкретної справи Європейський суд з прав людини визначив у своїй практиці кілька критеріїв, а саме: складність справи, поведінка скаржника, поведінка судових та інших державних органів, важливість предмета розгляду для заявника (рішення від 27 червня 2000 року у справі «Фрідлендер проти Франції»). Суд у своїй практиці неодноразово зазначав, що такий критерій є суб'єктивним і має трактуватись у кожному випадку, залежно від певних обставин.

Як зазначалося вище, Регламентом ВРП визначено, що питання переведення судді з одного суду до іншого має бути розглянуто протягом розумного строку із дня надходження подання Дисциплінарної палати про переведення судді до суду нижчого рівня чи рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, однак зміст цього терміна у спеціальному законодавстві не розкрито.

Розумність строку повинна оцінюватись через призму наведених вище критеріїв на предмет можливості розгляду справи протягом більш або менш тривалого строку. Отже, навіть значна тривалість розгляду справи може бути визнана розумною, з урахуванням певних індивідуальних обставин. Напрацьовані Європейським судом з прав людини положення щодо розумності строку розгляду судових справ та критерії його застосування можуть бути застосовані за аналогією й до строків розгляду питання про переведення судді.

Таким чином, виключно у разі внесення відповідних змін до законів України «Про Вищу раду правосуддя» та/або «Про судоустрій і статус суддів» у частині визначення конкретних строків розгляду Вищою радою правосуддя матеріалів про переведення судді з одного суду до іншого та/або звільнення судді з посади з підстав, визначених підпунктом 4 пункту 16-1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України, відповідні положення Регламенту ВРП можуть бути приведені у відповідність до таких змін.

Відповідно до глави 24 Регламенту ВРП зміни чи доповнення до Регламенту затверджуються на засіданні Вищої ради правосуддя.

Згідно зі статтею 131 Конституції України, частиною першою статті 18 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» Вища рада правосуддя є повноважною за умови обрання (призначення) на посаду щонайменше п'ятнадцяти членів, серед яких більшість становлять судді (включаючи суддів у відставці), та складення ними присяги.

Наразі сім осіб мають статус члена Вищої ради правосуддя та обіймають відповідні посади. Вища рада правосуддя як конституційний колегіальний орган на сьогодні є неповноважною, виконання нею повноважень, визначених Законом України «Про Вищу раду правосуддя», є неможливим.

Слід також наголосити, що Вища рада правосуддя не наділена правом законодавчої ініціативи, а законодавчі ініціативи щодо проблемних питань, зазначених у звіті Рахункової палати, наразі відсутні.

Враховуючи викладене, рекомендація Рахункової палати щодо визначення в Регламенті Вищої ради правосуддя чітких строків ухвалення рішень про звільнення судді із займаної посади, переведення на відповідну посаду до іншого суду може бути розглянута після внесення до законодавства відповідних змін та після формування повноважного складу Вищої ради правосуддя.

З повагою

В. о. Голови Вищої ради правосуддя

Віталій САЛІХОВ